

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

Kansallinen digitaalinen kirjasto –
mitä tehdään ja mitä tavoitellaan?

*Ei oikeutta maassa saa, ken itse sitä ei hanki -
seminaari*

5.6.2009

Minna Karvonen

Muutosuunnat & Kansallinen digitaalinen kirjasto

Globaalit muutokset

- tietotekninen kehitys jatkuvaa ja nopeaa
- tietoverkot valtioiden, organisaatioiden ja kulttuurien rajat ylittäviä
- tiedon tuottamisen ja käyttämisen tavat muuttuvat
- aineettoman talouden merkitys kasvaa

Toimintatapojen muutokset

- palvelut siirtyvät yhä enemmän verkkoon
- infrastruktuurien tehokas, yhteinen käyttäminen lisääntyy
- eri toimijoiden aineistojen yhteinen haettavuus, käyttö ja keskinäinen rikastuminen helpottuu
- yhteiset palvelut ja infrastruktuurit voimistavat kumppanuuksia ja yhteenliittymiä

Hallinnollis-poliittiset muutokset

- kansallista sekä alue- ja paikallistasoa koskevat yleiset muutokset: palvelurakenteiden muutokset, kuntien yhdistyminen, aluehallinnon muutokset
- kirjasto-, arkisto- ja museoalaa suoraan koskeva kehittäminen (mm. korkeakoulukirjastojen rakenteellinen kehittäminen), lainsäädäntö ja ohjaaminen

Kansallinen digitaalinen kirjasto 2008–2011

- opetusministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osaston sekä koulutus- ja tiedepolitiikan osaston yhteishanke
- osuutemme Euroopan digitaalisessa kirjastossa EUROPEANA:ssa

Päämäärä: kirjastojen, arkistojen ja museoiden sähköisten tietovarantojen saatavuuden turvaaminen nyt ja tulevaisuudessa

Kansallinen digitaalinen kirjasto tarkoittaa:

- yhteistä asiakasliittymää kirjastojen, arkistojen ja museoiden tietovarannoille
- kirjastojen, arkistojen ja museoiden keskeisten aineistojen digitointia
- sähköisten kulttuuriperintöaineistojen pitkäaikaissäilytysratkaisun kehittämistä
- osaamisen lisäämistä

Kansalliset linjaukset velvoittavat kirjastojen, arkistojen ja museoiden tietovarantojen digitoinnin edistämiseen sekä niiden verkkosaatavuuden ja pitkäaikaissäilytyksen parantamiseen

Kansallinen tietoyhteiskuntastrategia 2007-2015

Valtioneuvoston periaatepäätös kansallisen tietoyhteiskuntapolitiikan tavoitteista 2007–2011

Arjen tietoyhteiskunta –toimintaohjelma 2007–2011

Kansallinen digitaalinen kirjasto -hanke

Leikkaavat muut kokonaisuudet:

- Tieteen ja tutkimuksen infrastruktuurit (OPM)
- Valtionhallinnon tietotekninen kokonaisarkkitehtuuri
- Avoimet oppimisympäristöt
- Yleisten kirjastojen ja niiden verkkopalveluiden kehittäminen
- Tekijänoikeudet: käytännön ratkaisut ja sopimukset, lainsäädäntö

Kansallinen digitaalinen kirjasto OPM:n linjauksia toteuttamassa

Hanke toteuttaa opetusministeriön kulttuuri- ja tiedepoliittisia linjauksia:

- lisäämällä kirjastojen, arkistojen ja museoiden sähköisten tietovarantojen saatavuutta ja säilymistä
- muodostamalla merkittävän tutkimusinfrastruktuurin
- vahvistamalla sähköisiä oppimisympäristöjä

Hanke toteuttaa lisäksi mm. valtioneuvoston periaatepäätöstä aineettomia oikeuksia

koskevasta strategiasta.

Kansallista digitaalista kirjastoa koskevat OPM:n strategiat ja suunnitelmat:

- Opetusministeriön strategia 2020
- Kulttuuripolitiikan strategia 2020
- Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma 2007–2012
- Opetusministeriön hallinnonalan tietohallintostrategia 2006–2015
- Kansallisen tason tutkimusinfrastruktuurit ja tiekartta -hanke (2008)

Digitaalisia kirjastoja koskeva Euroopan unionin toiminta - kuinka kulttuuriaineistojen ja tieteellisen tiedon merkitys on kasvanut EU:ssa

Komissio

- i2010-strategia (2005)
- Tiedonanto ”i2010: Tavoitteena Euroopan digitaalinen kirjasto” (2005)
- Tiedonanto kulttuuriaineiston digitoinnista ja sähköisestä saatavuudesta sekä digitaalisesta säilyttämisestä (2006)
- Tiedonanto digitaalisessa muodossa olevan tieteellisen tiedon saatavuudesta, levittämisestä sekä säilyttämisestä (2007)
- Euroopan kulttuuriperintöön yhdellä klikkauksella - Edistyminen kulttuuriaineiston digitoinnissa ja verkkosaatavuudessa sekä digitaalisessa säilyttämisessä EU:ssa (2008)

Kansallisten edustajien asiantuntijaryhmä (pj. komissio), joka

- seuraa EU:ssa sovittujen toimien toteutumista kansallisesti
- välittää tietoja hankkeista, toimenpiteistä ja käytänteistä

Euroopan unionin neuvosto

- Euroopan unionin neuvoston päätelmät kulttuuriaineistojen (2006) ja tieteellisen tiedon (2007) digitoinnista, sähköisestä saatavuudesta ja pitkäaikaissäilytyksestä sekä Europeanasta (2008)

Kansallinen digitaalinen kirjasto: kehittämisorganisaatio

Seurantaryhmä

Ohjausryhmä

Saatavuusjaosto

Tekninen
asiantuntijaryhmä

Pitkäaikaissäilytysjaost
o

Työryhmät

Työryhmät

Työryhmät

Työryhmät

Työryhmät

Asiakasliittymä toiminnassa vuonna 2011

- **Kansallinen näkymä & museoiden, kirjastojen ja arkistojen omat näkymät**
- **Avoin kaikille & pääsy tunnistautumista edellyttäviin tietovarantoihin**
  - Pääsy vapaisiin tietovarantoihin
  - Pääsy kirjastojen, arkistojen ja museoiden palveluihin: neuvontaa, varauksia, kuvapalveluita
  - Pääsy tunnistautumista edellyttäviin aineistoihin
  - Tekijänoikeusratkaisuja kehitetään tekijänoikeuden alaisten aineistojen saatavuuden edistämiseksi
- **Käyttäjä- ja käyttötarpeet ytimessä**

Pitkäaikaissäilytysjärjestelmä on kansakunnan muisti

Pitkäaikaissäilytys tarkoittaa

- Digitaalisen informaation luotettavaa säilyttämistä useiden kymmenien tai satojen vuosien ajan
  - Laitteet ja ohjelmistot, jopa tiedostomuodot vanhenevat, mutta informaation täytyy säilyä
  - Luotettava säilyttäminen edellyttää sisällön eheyden aktiivista valvontaa ja monenlaisiin riskeihin varautumista
- Informaation, ei pelkästään bittien säilyttämistä
  - Metatiedot tärkeässä asemassa
- Aikajänne pitempi kuin joidenkin organisaatioiden elinaika
  - Tarvitaan yhteistyötä, standardeja ja käytännöistä sopimista
- Käyttö on tärkeä osa säilytystä → pitkäaikaissäilytyksen toimenpiteillä varmistetaan informaation jatkuva käytettävyys

Pitkäaikaissäilytysjärjestelmän suunnitelma valmistuu vuonna 2010

Suunniteltavan järjestelmän pitää:

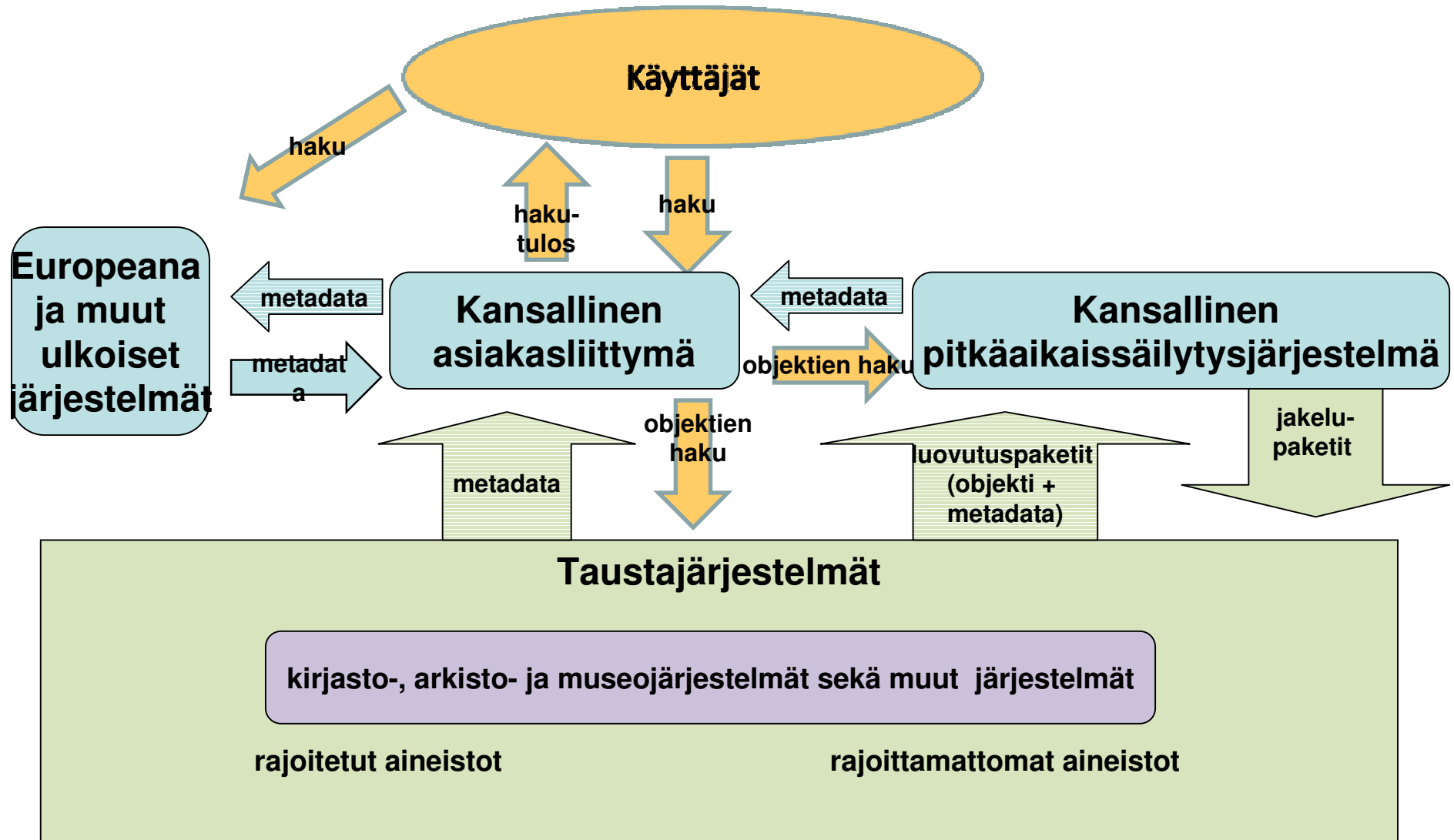
- säilyttää pysyvästi tai hyvin pitkäaikaisesti sähköiset kulttuuriperintöaineistot, jotka
  - on velvoite säilyttää
  - päätetään säilyttää
- säilyttää aineistot eheinä, ymmärrettävinä ja saatavilla
- hallita riskit
  - useampi kuin yksi tallennusmediatyyppi (kiintolevy, nauha, optiset levyt)
  - automaattinen informaation eheyden tarkistus ja virheiden korjaus
  - turvalliset tila- ja verkkoratkaisut
  - järjestelmän toiminnan jatkuva valvonta
  - kopioiden hajautus maantieteellisesti eri paikkoihin

Mitä tapahtuisi ilman pitkäaikaissäilytystä? Järjestelmän puuttuessa sähköisiä aineistoja

rapautuu ja tuhoutuu kiihtyvällä tahdilla.

Pitkäaikaissäilytysjärjestelmän toteuttaminen pyritään aloittamaan lähivuosina. 12

Kansallinen digitaalinen kirjasto

Kansallinen digitaalinen kirjasto vaikuttaa

- Tietovarannot yhdistyvät yli organisaatorajojen kansalliseksi, ainutlaatuisen rikkaaksi ja hallituksi aineistojen ja palveluiden valikoimaksi
- Museoiden, kirjastojen ja arkistojen aineistot ovat yhteiskunnassa aktiivisessa käytössä tiedonsaannin, luovan toiminnan, opetuksen ja tutkimuksen lähteenä
- Yhteiset infrastruktuurit ja palvelut lähentävät museoiden, kirjastojen ja arkistojen käytäntöjä, vähentävät kustannuksia ja voimistavat yhteistoimintaa
- Digitoidut ja suoraan sähköiseen muotoon syntyvät kulttuurin ja tieteen aineistot säilyvät saatavilla tuleville sukupolville

Mitä on saatu Kansallisessa digitaalisessa kirjastossa aikaiseksi?

- Asiakasliittymän toiminnallinen vaatimusmäärittely sisällöllisesti valmis
- Pitkäaikaissäilytysjärjestelmän toiminnallinen vaatimusmäärittely: versio 0.91
- Kirjastoille, arkistoille ja museoille suunnatun tietovarantokyselyn tulokset ovat käytössä
- Valtionhallinnon kokonaisarkkitehtuurin viitekehikkoon perustustuva kokonaisarkkitehtuurityö on hyvässä vauhdissa
- Europeana-yhteistyö on konkretisoitunut

Mitä tapahtuu seuraavaksi?

- Kansallisen digitaalisen kirjaston ulkoiset verkkosivut avautuvat kesäkuussa 2009
- Kokonaisarkkitehtuuri valmistuu syksyllä 2009
- Käyttäjä- ja käytettävyyšnäkökulmaa vahvistetaan hankkeessa
- Pitkäaikaissäilytystä pilotoidaan 2009 - 2010
- Asiakasliittymää pilotoidaan keväällä 2010
- Koulutustilaisuuksia järjestetään erit. kokonaisarkkitehtuurin ydinkohdissa: mm. standardit
- Vuodesta 2012 alkavan ylläpitovaiheen rahoitus- ja hallinnointimallin rakentamisessa edetään rinnan asiakaslähtöisille palvelukokonaisuuksille valtiovarainministeriön johdolla laadittavien julkishallinnon hallinnointimallien muotoutumisen kanssa

Lisätietoja

www.minedu.fi / kulttuuri / kulttuuripolitiikka / linjaukset, ohjelmat ja hankkeet

Kesäkuussa 2009 aukeaa: **www.kdk2011.fi**

<http://www.europeana.eu/>

http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/index_en.htm

Minna Karvonen

Pääsihteeri / Kansallinen digitaalinen kirjasto

minna.karvonen@minedu.fi

Tapani Sainio

Suunnittelija

tapani.sainio@fmp.fi